

КЗВО ЛОР «Львівська медична академія імені Андрея Крупинського»

УХВАЛЕНО

Вченою радою КЗВО ЛОР
«Львівська медична академія
імені Андрея Крупинського»
протокол № 11 від «25» 05 2022 р.

ЗАТВЕРДЖЕНО

Ректор КЗВО ЛОР
«Львівська медична академія імені
Андрея Крупинського»

Юрій КРИВКО

ПОЛОЖЕННЯ ПРО МАГІСТЕРСЬКУ РОБОТУ

ЗМІСТ

ВСТУП	3
1. ПРОЦЕДУРА ПІДГОТОВКИ МАГІСТЕРСЬКИХ РОБІТ	3
1.1. Тематика магістерських досліджень	4
1.2. Напрями магістерських досліджень	4
1.3. Наукові керівники магістерських досліджень	4
1.4. Виконання магістерських досліджень	5
1.5. Відгук наукового керівника	5
1.6. Рецензія на магістерську роботу	6
1.7. Подання магістерської роботи до захисту	7
1.8. Захист магістерської роботи	7
2. СТРУКТУРА МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ	9
2.1. Загальні положення	9
2.2. Структура магістерської роботи	9
2.3. Вимоги до структурних елементів	9-14
3. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ	14
3.1. Загальні вимоги	14
3.2. Нумерація	15
3.3. Ілюстрація	17
3.4. Формули	17
3.5. Загальні правила цитування та посилання на використані джерела	19
3.6. Оформлення додатків	21
ДОДАТОК А. ТИТУЛЬНИЙ АРКУШ	23
ДОДАТОК Б. ЗМІСТ	24
ДОДАТОК В. АНОТАЦІЯ	25
ДОДАТОК Г. ВІДГУК НАУКОВОГО КЕРІВНИКА	26
ДОДАТОК Д. РЕЦЕНЗІЯ НА МАГІСТЕРСЬКУ РОБОТУ	27
ДОДАТОК Ж. ОФОРМЛЕННЯ БІБЛІОГРАФІЧНИХ ОПИСІВ	28

ВСТУП

Магістр медсестринства – це фахівець, який на основі кваліфікації бакалавра спеціальності 223 Медсестринство здобуває поглиблені спеціальні уміння та знання інноваційного характеру, має певний досвід їх застосування та продукування нових знань для вирішення проблемних професійних завдань у галузі медсестринства.

Освітній ступінь *магістр* присуджується КЗВО ЛОР «Львівська медична академія ім. Андрея Крупинського» за умови успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньої програми, написання і публічного захисту кваліфікаційної роботи (далі – магістерська робота).

Магістерська робота – це самостійна науково-дослідна робота, яка виконує кваліфікаційну функцію, тобто готується з метою публічного захисту й отримання освітнього ступеня магістра.

Автор магістерської роботи повинен вміти аналізувати сучасні парадигми, концепції та застосовувати їх для характеристики процесів, явищ в умовах реформування системи охорони здоров'я та розвитку медсестринства, зокрема.

Результати дослідження та висновки повинні бути науково обґрунтованими, об'єктивними та корисними для подальших наукових досліджень.

1. ПРОЦЕДУРА ПІДГОТОВКИ МАГІСТЕРСЬКИХ РОБІТ

Процедура підготовки магістерських робіт охоплює:

- формування й затвердження тематики магістерських досліджень на навчальний рік кафедрами Академії;
- вибір наукових керівників магістерських досліджень;
- затвердження напрямів дослідження та наукових керівників;
- розроблення та затвердження завдань на магістерські дослідження;
- виконання магістерських досліджень;
- технічне оформлення магістерських робіт;
- отримання відгуку наукового керівника і рецензії на магістерську роботу;
- подання магістерської роботи до захисту;
- підготовка до захисту і захист магістерської роботи.

1.1. Тематика магістерських досліджень

Тематику магістерських досліджень (орієнтовні теми магістерських робіт) щороку розробляють кафедри КЗВО ЛОР «Львівська медична академія ім. Андрея Крупинського» (далі – АКАДЕМІЯ), враховуючи пріоритетні напрями наукових досліджень у галузі реформування охорони здоров'я, медичної освіти та розвитку медсестринства.

Здобувач вищої освіти (далі – здобувач), за погодженням із керівни-

ком може запропонувати свою тему дослідження за умов відповідного обґрунтування доцільності її розробки, що залежить від місця роботи, можливостей отримання необхідної інформації на базі дослідження.

1.2. Напрями магістерських досліджень

Напрямок магістерського дослідження здобувач обирає самостійно, в межах орієнтовної тематики магістерських робіт, керуючись власними навчальними, науковими, професійними інтересами.

Обраний здобувачем напрям є основою для формулювання теми (назви) його магістерської роботи.

1.3 Наукові керівники магістерських досліджень

Керівництво магістерськими дослідженнями здійснюється з метою надання здобувачу необхідної допомоги під час його виконання та контролювання його якості.

Основними формами наукового керівництва є консультації, що охоплюють:

- пояснення основних вимог до магістерського дослідження;
- надання допомоги студентові у виборі теми наукового дослідження та формулюванні теми;
- погодження завдання на магістерське дослідження;
- допомогу у вирішенні питань, що виникають у здобувача під час магістерського дослідження;
- складанні індивідуального навчального плану;
- допомогу в підготовці наукових публікацій за результатами дослідження;
- попередню перевірку магістерської роботи з визначенням її відповідності вимогам;
- звіт кожного семестру на засіданні кафедри про виконання індивідуальних планів студентами-магістрантами;
- консультування щодо змістовного наповнення та оформлення магістерської роботи;
- надання рекомендацій щодо підготовки до захисту магістерської роботи;

– підготовка відгуку про магістерську роботу з ґрунтовною характеристикою її якості за визначеними критеріями.

Напрями магістерських досліджень та наукові керівники затверджуються наказом ректора Академії за поданням кафедри. Наукових керівників магістерських досліджень призначають з числа науково-педагогічних працівників кафедр, що мають вчений ступінь або вчене звання.

Індивідуальний навчальний план магістранта затверджується завідувачем кафедри не пізніше 1 листопада на перший рік навчання та до 15 вересня на другий рік навчання. Індивідуальні навчальні плани магістрантів складаються у 2-х примірниках, перший зберігається на кафедрі, а другий – у студента.

1.4. Виконання магістерської роботи

Магістерське дослідження охоплює такі взаємопов'язані частини: мотивація; формулювання проблеми дослідження; пошук теоретичної основи вирішення проблеми; формулювання гіпотези; перевірка гіпотези; вирішення проблеми.

Процес магістерського дослідження складається з таких етапів:

- обґрунтування актуальності вибраного напрямку дослідження;
- постановка мети й завдань дослідження;
- визначення об'єкта й предмета дослідження;
- вибір методів (методик) дослідження;
- проведення теоретичних і емпіричних досліджень;
- інтерпретація отриманих результатів;
- формулювання висновків і пропозицій;
- підготовка до захисту і захист магістерської роботи.

Магістерську роботу виконують державною мовою у друкованому та електронному вигляді.

Здобувач та керівник несуть персональну відповідальність за наявні ознаки академічного плагіату в магістерській роботі.

Перевірка магістерських робіт на наявність академічного плагіату проводиться з використанням програмно-технічних засобів за допомогою однієї або декількох програм, які знаходяться у відкритому доступі у мережі Інтернет та визнані науковою спільнотою (Advego Plagiatus, Etxt Antiplagiat, Anti-Plagiarism тощо), або Програмою, яка використовується Академією.

Магістерська робота, в якій виявлені ознаки академічного плагіату, до захисту не допускається.

1.5. Відгук наукового керівника

Відгук на магістерську роботу готує науковий керівник, в якому зазначає:

- обґрунтування актуальності наукового дослідження, зв'язок із темою наукових досліджень кафедри, Академії загалом;
- коректність визначення мети і завдань, відповідність висновків роботи;
- достатність джерельної бази, доцільність вибраного хронологічного періоду;
- аналіз стану розробленості наукової теми;
- обґрунтованість вибору методології дослідження;
- джерельна база дослідження;
- практична спрямованість роботи;
- рівень наукової самостійності та оригінальності розробки теми;
- апробація результатів і висновків магістерської роботи (публікація чи написання статей, участь у наукових конференціях тощо);
- якість оформлення магістерської роботи;
- мова та стиль роботи;
- зауваження, рекомендації.

Обсяг відгуку не має перевищувати двох сторінок (див. Додаток Г)

1.6. Рецензія на магістерську роботу

Кожна завершена магістерська робота спрямовується на рецензію. До рецензування залучають провідних фахівців практичної охорони здоров'я, в галузі медсестринства зокрема, які мають, як правило, науковий ступінь, наукових і науково-педагогічних працівників науково-дослідних установ і вищих навчальних закладів.

Рецензія може бути написана у вільній формі, але повинна містити висновки рецензента щодо:

- ступеня актуальності магістерської роботи;
- глибини розкриття теми;
- уміння аналізувати досліджувану наукову тему, чітко й логічно викладати головні аспекти проблеми;
- уміння аргументовано й логічно подавати узагальнення й висновки;
- доцільності використання обраних методів наукового дослідження;
- новизни та практичного значення викладених у роботі висновків і пропозицій, повноти й різноманітності вивчення джерельної бази;
- уміння застосовувати набуті знання при аналізі практичних, методологічних і теоретичних проблем;

- рівня апробації результатів і висновків магістерської роботи (публікація чи написання статей, участь у наукових конференціях тощо);
  - якості оформлення магістерської роботи;
  - мови та стилю роботи;
  - зауваження (недоліки), рекомендації.
- Обсяг рецензії не має перевищувати двох сторінок (див. Додаток Д).

1.7. Подання магістерської роботи до захисту

З метою підвищення якості магістерських робіт на засіданнях кафедр проводиться їх обговорення.

До обговорення подають:

- підписану здобувачем і науковим керівником магістерську роботу, оформлену з дотриманням установлених вимог;
- відгук наукового керівника;
- рецензію на магістерську роботу;
- електронні версії магістерської роботи;
- довідку щодо перевірки магістерської роботи на наявність академічного плагіату.

За результатами обговорення ухвалюється рішення про рекомендацію магістерської роботи до захисту.

Якщо під час обговорення на засіданні кафедри магістерська робота одержує негативну оцінку, авторові надається можливість її доопрацювання у визначені терміни. Їхнє порушення може стати підставою для відрахування здобувача з Академії.

1.8. Захист магістерської роботи

Публічний захист магістерських робіт відбувається на засіданні екзаменаційної комісії, затвердженої наказом ректора Академії відповідно до встановленого порядку.

Екзаменаційній комісії надають такі документи:

- магістерська робота з висновком завідувача кафедри, на якій проводилось магістерське дослідження;
- письмовий відгук керівника;
- довідка про академічну успішність здобувача вищої освіти (середній бал успішності та рейтинг);
- рецензія на магістерську роботу;
- довідка про перевірку на плагіат.

На захист однієї роботи відводиться не більше **30 хвилин**.

Порядок захисту кожної магістерської роботи передбачає:

- представлення;

- виступ;
- відповіді здобувача на запитання членів екзаменаційної комісії та присутніх.

Виступ автора повинен бути змістовним і стислим, супроводжуватися презентацією, виконаною за допомогою програмного забезпечення MS PowerPoint. Його тривалість не має перевищувати **10 хвилин**. У виступі повинні бути відображені суть досліджуваної проблеми, її актуальність, елементи новизни й практичного значення одержаних результатів, основні висновки, узагальнення, рекомендації.

Після виступу автор надає аргументовані й стислі відповіді на запитання голови і членів екзаменаційної комісії та присутніх на захисті.

Магістерські роботи оцінюють на закритому засіданні екзаменаційної комісії після захисту всіх запланованих робіт. Рішення ухвалюють більшістю голосів та оголошують у день захисту. За рівної кількості голосів “за” і “проти” голос голови екзаменаційної комісії є вирішальним.

Здобувачам, які не захистили магістерську роботу:

- з поважної, документально підтвердженої причини – ректором може бути дозволено захист магістерської роботи під час наступної випускної атестації;
- з неповажної причини – відрахування з Академії відповідно до встановленого порядку.

Якщо захист магістерської роботи визнається незадовільним, екзаменаційна комісія встановлює, чи може здобувач надати до повторного захисту ту ж магістерську роботу з відповідною доробкою, що визначає екзаменаційна комісія, або повинен розробити нову тему, яка пропонується кафедрою.

Здобувач має право подати апеляцію на рішення екзаменаційної комісії за результатами захисту магістерської роботи тільки в день захисту.

2. СТРУКТУРА МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

2.1. Загальні положення

Магістерська робота готується державною мовою у вигляді спеціально підготовленої наукової праці на правах рукопису в твердій або м'якій палітурці та в електронній формі.

2.2. Структура магістерської роботи

Магістерська робота повинна мати такі основні структурні елементи:

- титульний аркуш;
- анотація (українською й англійською мовами);
- зміст;
- перелік умовних позначень та скорочень (за необхідності);
- вступ;
- основна частина (розділи роботи з висновками до кожного з них);
- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки (за необхідності).

Кожний із структурних елементів, розділи основної частини і додатки починають із нової сторінки.

2.3. Вимоги до структурних елементів

Титульний аркуш

Титульний аркуш містить:

- найменування вищого навчального закладу та кафедри, де виконано магістерську роботу;
- допуск до захисту затверджений завідувачем кафедри та Проректором з наукової роботи;
- прізвище, ім'я, по батькові автора;
- індекс УДК;
- назву роботи;
- шифр і найменування спеціальності;
- науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові наукового керівника;
- місто, рік (див. Додаток А)

Зміст

Зміст подають на початку роботи. Він містить найменування та номери початкових сторінок переліку умовних позначень (за необхідності), вступу, усіх розділів, підрозділів і пунктів (якщо вони мають заголовок), висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків.

Заголовки змісту повинні точно повторювати заголовки в тексті.

Усі заголовки починають із прописної букви без крапки в кінці (див.Додаток Б)

Перелік умовних позначень

Якщо в роботі вжито специфічну термінологію, а також використано маловідомі скорочення, нові символи, позначення тощо, то їх перелік може бути поданий в роботі у вигляді окремого списку, який розміщують перед вступом. Перелік треба друкувати двома колонками, в яких зліва за абеткою наводять, наприклад, скорочення, справа – їх детальне розшифрування.

Якщо в роботі спеціальні терміни, скорочення, символи, позначення тощо, повторюються менше трьох разів, перелік не складають, а їх розшифрування наводять у тексті при першому згадуванні.

Анотація

Анотація представляє стислий виклад структури та концептуального змісту магістерської роботи, особлива увага акцентується на:

- методології магістерського дослідження;
- науковій новизні;
- практичному значенні роботи.

Подається українською та англійською мовами в обсязі однієї сторінки (див.Додаток В)

Вступ

Вступ розкриває сутність і стан досліджуваної проблеми та її значущість, підстави і вихідні дані для розробки, обґрунтування необхідності проведення дослідження.

Викладення матеріалу у вступі необхідно здійснювати лаконічно в нижче поданій послідовності.

Актуальність теми дослідження. Здобувач обґрунтовує наукові аргументи вибору теми, враховуючи важливість суспільної проблеми та ступінь її дослідження.

Об'єкт дослідження – процес чи явище, що спричинило проблемну ситуацію, структура чи система, на яке спрямоване магістерське дослідження.

Предмет дослідження є певним аспектом об'єкта, дозволяє виявити нові властивості, тенденції його розвитку, визначає тему магістерської роботи, що зазначається на титульному аркуші як її назва.

Мета і завдання дослідження. Мета і завдання дослідження мають бути взаємопов'язані і розкривати тему, заявлену в назві роботи. При цьому не варто використовувати терміни «дослідження», «вивчення», «аналіз», оскільки вони вказують на метод, а не саму мету. Формулюючи мету,

варто чітко зазначити, що саме ви хочете *установити, визначити, виявити, з'ясувати* в своїй роботі.

Формулюючи завдання, вкажіть, що конкретно ви передбачаєте зробити: *проаналізувати, визначити особливості, систематизувати вітчизняний і зарубіжний досвід, виокремити, дослідити й описати, розглянути, з'ясувати, простежити, показати, класифікувати, експериментально перевірити й обґрунтувати, визначити тенденції, окреслити шляхи підвищення ефективності, розробити рекомендації* тощо.

Методи дослідження: перераховуються використані наукові методи дослідження та змістовно відзначається, що саме досліджувалось кожним методом; обґрунтовується вибір методів, що забезпечують достовірність отриманих результатів та висновків.

Наукова новизна (інноваційний характер одержаних результатів) – стислий опис наукових нових положень, запропонованих здобувачем особисто, які відмінні від відомих раніше.

Кожне наукове положення чітко формулюють, виокремлюючи його основну сутність і зосереджуючи особливу увагу на рівні досягнутої при цьому новизни. У жодному випадку не можна вдаватися до викладу наукового положення у вигляді анотації, коли просто констатують, що в роботі зроблено те й те, а сутності і новизни із написаного виявити неможливо.

Практичне значення одержаних результатів. Подають відомості про практичне застосування чи впровадження одержаних результатів або рекомендації щодо їх використання.

Апробація результатів роботи. Зазначається, на яких конференціях, симпозіумах, семінарах, нарадах оприлюднено результати досліджень. Наведення у магістерській роботі даних про апробацію результатів дослідження та публікації є бажаними, але не обов'язковими.

Публікації. Зазначають, у скількох монографіях, статтях, тезах доповідей, авторських свідоцтвах опубліковані результати роботи.

Структура та обсяг магістерської роботи: анонсується структура роботи, зазначається її загальний обсяг.

Основна частина

Основна частина роботи складається з розділів, підрозділів і пунктів. Кожний розділ починають з нової сторінки. Основному тексту кожного розділу може передувати передмова з коротким описом вибраного напряму та обґрунтуванням застосованих методів досліджень. Наприкінці кожного розділу формулюють висновки із стислим викладенням наведених у розді-

лі наукових і практичних результатів, що дає змогу звільнити загальні висновки від другорядних подробиць.

У розділах основної частини подають матеріал, як правило в такій послідовності:

Розділ 1. Огляд літератури за темою і вибір напрямів дослідження. Порівняльний аналіз результатів, отриманих іншими авторами. Визначення тих аспектів обраної проблеми, які ще не дуже докладно досліджено і які досліджуватиме автор цієї магістерської.

Висновки до розділу.

Розділ 2. Опис теоретичних та/або експериментальних досліджень, проведених згідно із завданнями, визначеними у Вступі. Обґрунтування достовірності результатів дослідження.

Висновки до розділу.

Розділ 3. Аналіз і узагальнення результатів дослідження. Показати, як розв'язані завдання допомогли досягти мети, визначення практичних рекомендацій за необхідності.

Висновки до розділу.

За потреби магістерська робота може містити не три, а іншу кількість розділів, але в будь-якому разі кількість розділів має бути обґрунтована змістом дослідження.

Висновки

У висновках викладають найважливіші наукові та практичні результати, одержані в роботі, обґрунтовують їх достовірність, формулюють рекомендації, щодо їх практичного використання. Висновки поділяють на пункти, що повинні відповідати завданням, поставленим у вступі до магістерської роботи. Рекомендується починати кожний пункт дієсловом доданого виду, що відповідає вжитому у поставленому завданні (наприклад: «розроблено», «встановлено», «доведено»)

Список використаних джерел формується магістрантом за його вибором: в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків; Бібліографічний опис списку використаних джерел у магістерській роботі оформляють з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» або одним зі стилів, віднесених до рекомендованого переліку стилів оформлення списку наукових публікацій (див. Додаток Ж)

Додатки

У разі потреби до додатків доцільно включати допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприйняття роботи:

- ілюстрації, таблиці обсягом понад одну сторінку;
- таблиці допоміжних цифрових даних;
- протоколи та акти впровадження, розрахунки економічного ефекту, листи підтримки результатів магістерської роботи;
- інші дані та матеріали.

3. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

3.1. Загальні вимоги

Обсяг основного тексту магістерської роботи (без списку використаної літератури й додатків) має становити 60 - 80 сторінок.

Оформлення магістерської роботи передбачає використання:

- аркушів білого паперу формату А4 (210×297 мм);
- текстового редактора Microsoft Word 2003 і вище;
- для основного тексту роботи – прямого шрифту Times New Roman із кеглем 14, міжрядковий інтервал – 1,5 із абзацним відступом 1,25 см і вирівнюванням за шириною (стиль «Звичайний»).

Магістерську роботу друкують за допомогою принтера на одному боці аркуша, залишаючи поля таких розмірів: зверху та знизу – 2 см; ліворуч – 3,0; праворуч – 1,5 см.

Текст основної частини поділяють на розділи, підрозділи, пункти та підпункти. Заголовки структурних частин: ЗМІСТ, ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, ВСТУП, РОЗДІЛ, ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ друкують великими літерами шрифтом Times New Roman із кеглем 14, усі великі, міжрядковий інтервал – 1,5 без абзацного відступу, з нової сторінки й вирівнюванням за центром (стиль «Заголовок 1»). Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) міжрядковий інтервал – 1,5 із абзацним відступом 1,25 см і вирівнюванням за шириною (стиль «Заголовок 2»). Крапкув кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Відстань між заголовком та текстом повинна дорівнювати 2 інтервалам. Заголовки пунктів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу в розрядці у підбір до тексту. В кінці заголовка, надрукованого в підбір до тексту, ставиться крапка.

Кожну структурну частину роботи необхідно починати з нової сторінки.

3.2. Нумерація

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів, рисунків (малюнків), таблиць, формул подають арабськими цифрами без знака №.

Першою сторінкою роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок. На титульному аркуші номер сторінки не ставлять, на наступних сторінках номер проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці.

Такі структурні частини: ЗМІСТ, ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, ВСТУП, РОЗДІЛ, ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ, ДОДАТКИ порядкового номера не мають. Зверніть увагу, що всі аркуші, на яких розміщені згадані структурні частини роботи, нумерують звичайним чином. Не нумерують лише їх заголовки, тобто не можна друкувати «1. ВСТУП».

Номер розділу проставляють після слова «РОЗДІЛ», крапку не ставлять, потім з нового рядка друкують заголовок розділу. Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу та порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. В кінці номера підрозділу повинна стояти крапка, наприклад: «2.3.» (третій підрозділ другого розділу). Потім у тому ж рядку наводять заголовок підрозділу.

Пункти нумерують у межах кожного підрозділу. Номер пункту складається з порядкових номерів розділу, підрозділу, пункту, між якими ставлять крапку. В кінці номера повинна стояти крапка, наприклад «2.3.1.». Потім у тому ж рядку наводять заголовок пункту.

Підпункти нумерують у межах кожного пункту за такими ж правилами, як пункти.

Ілюстрації (фотографії, креслення, схеми, графіки, карти) і таблиці необхідно наводити безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації і таблиці, розміщені на окремих сторінках, включають до загальної нумерації сторінок. Таблиці й рисунки, розміри яких більше формату А4, враховують як одну сторінку і розміщують у відповідних місцях після згадування у тексті або в додатках.

Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій поданих у додатках. Номер ілюстрації пови-

нен складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка, наприклад «Рис.1.3.».

Номер ілюстрації, її назва і пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією. Якщо в розділі подано одну ілюстрацію, то її нумерують за загальними правилами.

Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) в межах розділу. В правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця» із зазначеннями номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: «Таблиця 1.2» (друга таблиця першого розділу).

Якщо в розділі є лише одна таблиця, її нумерують за загальними правилами.

При перенесенні частини таблиці на інший аркуш (сторінку) слово «Таблиця» і номер її вказують один раз справа над першою частиною таблиці, наприклад «Продовження Таблиці 1.2».

Формули (якщо їх більше однієї) нумерують у межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули в розділі, між якими ставлять крапку. Номери формул пишуть біля правого поля аркуша на рівні відповідної формули в круглих дужках, наприклад: (3.1) (перша формула третього розділу).

3.3. Ілюстрація

Ілюструвати роботу слід, виходячи із певного загального задуму, за ретельно продуманим тематичним планом, що допомагає уникнути ілюстрацій випадкових, пов'язаних із другорядними деталями тексту і запобігти невиправданним пропускам ілюстрацій до найважливіших тем. Кожна ілюстрація повинна відповідати тексту, а текст – ілюстрації.

Назви ілюстрацій розміщують після їхніх номерів. За необхідності ілюстрації доповнюють пояснювальними даними (підрисунковий підпис).

Підпис під ілюстрацією зазвичай має чотири основних елементи:

- найменування графічного сюжету, що позначається скороченим словом «Рис.»;
- порядковий номер ілюстрації, який вказується без знаку номера арабськими цифрами;
- тематичний заголовок ілюстрації, що містить текст із якомога стислою характеристикою зображеного;

– експлікація, яка базується так: деталі сюжету позначають цифрами, які виносять у підпис, супроводжуючи їх текстом.

Основними видами ілюстративного матеріалу є: креслення, рисунок, схема, фотографія, діаграма, графік тощо.

Не варто оформлювати посилання на ілюстрації як самостійні фрази, в яких лише повторюється те, що міститься в підписі. У тому місці, де викладається тема, пов'язана з ілюстрацією, і де є необхідність вказати на неї, розміщують посилання у вигляді виразу в круглих дужках «(рис.3.1)» або зворот типу: «...як це видно з рис.3.1» або «...як це показано на рис. 3.1».

3.4. Формули

При використанні формул необхідно дотримуватися певних правил. Диференціювання, інтегрування, розміщують на окремих рядках. Це стосується також і всіх нумерованих формул. Для економії місця кілька коротких однотипних формул, відокремлених від тексту, можна подати в одному рядку, а не одну під одною. Невеликі і нескладні формули, що не мають самостійного значення, вписують всередині рядків тексту.

Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів треба подавати безпосередньо під формулою в тій послідовності, в якій вони наведені у формулі. Значення кожного символу і числового коефіцієнта треба подавати з нового рядка. Перший рядок пояснення починають зі слова «де» без двокрапки.

Рівняння і формули треба виділяти з тексту вільними рядками. Вище і нижче кожної формули потрібно залишити не менше одного вільного рядка. Якщо рівняння не вміщується в один рядок, його слід перенести після знака рівності (=), або після знаків плюс (+), мінус (-), множення.

Нумерувати слід лише ті формули, на які є посилання в наступному тексті, інші нумерувати не рекомендується.

Порядкові номери позначають арабськими цифрами в круглих дужках біля правого поля сторінки без крапок від формули до її номера. Номер, який не вміщується у рядку з формулою, переносять у наступний нижче формули. Номер формули при її перенесенні вміщують на рівні останнього рядка. Якщо формулу взято в рамку, то номер такої формули записують зовні рамки з правого боку навпроти основного рядка формули. Номер формули – дробу подають на рівні основної горизонтальної риски формули.

Загальне правило пунктуації в тексті з формулами таке: формула входить до речення як його рівноправний елемент. Тому в кінці формул і в

тексті перед ними розділові знаки ставлять відповідно до правил пунктуації

Двокрапку перед формулою ставлять лише у випадках, передбачених правилами пунктуації, а) у тексті перед формулою є узагальнююче слово; б) цього вимагає побудова тексту, що передує формулі.

Розділовими знаками між формулами, котрі йдуть одна під одною і не відокремлені текстом, можуть бути кома або крапка з комою безпосередньо за формулою до її номера.

3.5. Загальні правила цитування та посилання на використані джерела

При написанні магістерської роботи здобувач повинен посилатися на цитовану літературу або на ту літературу, звідки взято ідеї, висновки, завдання, питання, вивченню яких присвячена робота.

Посилатися слід на останні видання публікацій.

Якщо використовують відомості, матеріали з монографій, оглядових статей, інших джерел з великою кількістю сторінок, тоді в посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул з джерелами, на яке є посилання.

Посилання в тексті на літературні джерела слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад, «...у працях [1-7]...».

Для підтвердження власних аргументів посиланням на авторитетне джерело або для критичного аналізу того чи іншого друкованого твору слід наводити цитати. Науковий етикет потребує точно відтворювати цитований текст, бо найменше скорочення наведеного витягу спотворить зміст, закладений автором.

Загальні вимоги до цитування.

Текст цитати починається і закінчується лапками і наводиться в тій граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, із збереженням особливостей авторського написання. Наукові терміни, запропоновані іншими авторами, не виділяються лапками, за винятком тих, що викликали загальну полеміку. У цих випадках використовується вираз «так званий».

Цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту та без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками, вони ставляться у будь-якому місці цитати (на початку, всередині, наприкінці). Якщо перед випущеним текстом або за ним стояв розділовий знак, то він не зберігається.

Кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело. При непрямому цитуванні (переказ, викладі думок інших авторів своїми словами), що дає значну економію тексту, слід бути гранично точним у викладенні думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів і давати відповідні посилання на джерело.

Якщо необхідно виявити ставлення до окремих слів або думок з цитованого тексту, то після них у круглих дужках ставлять знак оклику або знак питання.

Якщо, здобувач наводячи цитату, виділяє в ній деякі слова, то робиться спеціальне застереження, тобто після тексту, який пояснює виділення, ставиться крапка, потім дефіс і вказуються ініціали автора, а весь текст застереження вміщується у круглій дужці. Варіантами таких застережень є, наприклад: (*курсив наш.* - М.Х.), (*підкреслено мною.* - М.Х.), (*розбивка моя.* - М.Х.).

3.6. Оформлення додатків

Додатки оформлюють як продовження роботи на наступних її сторінках або у вигляді окремої частини (книги), розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті.

Якщо додатки оформлюють на наступних сторінках, кожний такий додаток повинен починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток Б» і велика літера, яка позначає додаток.

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, наприклад: Додаток А, Додаток Б. Один додаток позначається як додаток.

При оформленні додатків окремою частиною (книгою) на титульному аркуші під назвою роботи друкують великими літерами слово «ДОДАТКИ».

Текст кожного додатка за необхідності може бути поділений на розділи й підрозділи, які нумерують у межах кожного додатка. У цьому разі перед кожним номером ставлять позначення дордатка (літеру) і крапку, наприклад, А.2 – другий розділ додатка А; В. 3.1 – перший підрозділ третього розділу додатка В.

Ілюстрації і таблиці та формули, розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад : рис. Д.1.2. – другий рисунок першого розділу додатка Д); формула (А.1) перша формула додатка А.

ДОДАТОК А.

КЗВО ЛОР «ЛЬВІВСЬКА МЕДИЧНА АКАДЕМІЯ ІМЕНІ АНДРЕЯ КРУ- ПИНСЬКОГО»

Кафедра клінічного медсестринства, акушерства і гінекології

«До захисту допущено»

«__» _____ 2020 р.

Завідувач кафедри

_____ д.м.н. Палига І.Є

Сидорчук Ольга Петрівна

УДК 003:304:070

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МЕДИЦИНИ КИЇВСЬКОЇ РУСИ

Спеціальність 223 Медсестринство

Наукова робота на здобуття освітнього ступеня магістр

Науковий керівник
кандидат медичних наук, доцент
Петренко Роман Петрович

Львів 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ВАШИНГТОНСЬКИЙ КОНСЕНСУС ЯК ПАРАДИГМА ДЛЯ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ЕКОНОМІК	8
1.1. Суть та зміст „Вашингтонського консенсусу”	8
1.2. Критичний огляд думок зарубіжних і вітчизняних економістів щодо наслідків практичної реалізації ідей Вашингтонського консенсусу	15
Висновки до розділу	34
РОЗДІЛ 2. СТУПІНЬ ВІДПОВІДНОСТІ ЕКОНОМІЧНИХ РЕФОРМ ПРОПОЗИЦІЯМ ВАШИНГТОНСЬКОГО КОНСЕНСУСУ В ПЕРЕХІДНИЙ ПЕРІОД УКРАЇНИ	36
2.1. Політика фінансової стабілізації	36
2.2. Лібералізація цін та зовнішньоекономічної діяльності	54
2.3. Приватизація як стратегічний пріоритет структурної перебудови економіки	64
Висновки до розділу	77
РОЗДІЛ 3. ВАШИНГТОНСЬКИЙ КОНСЕНСУС І ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ	81
3.1. Оцінка тенденцій економічного розвитку України на завершальному етапі перехідного періоду з точки зору пропозицій Вашингтонського консенсусу	81
3.2. Основні напрямки економічної трансформації України з точки зору пропозицій Вашингтонського консенсусу і перспектив її євроатлантичної Інтеграції	100
Висновки до розділу	109
ВИСНОВКИ	113
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	121
ДОДАТКИ	128

АНОТАЦІЯ

У магістерській роботі розкривається суть та концептуальний зміст нової економічної парадигми - „Вашингтонського консенсусу”, яка охоплює набір рецептів для проведення радикальних економічних реформ в країнах із перехідною економікою. Аналізуються основні напрямки проведення економічних реформ в контексті їх відповідності пропозиції Вашингтонського консенсусу в рамках перехідного періоду України. Особлива увага приділяється аналізу таких напрямків економічних реформ як фінансова стабілізація, лібералізація та структурна перебудова на основі приватизації. У роботі знайшли відображення також питання з’ясування тенденцій сучасного економічного розвитку України і відповідно пропозиції щодо масштабного реформування насамперед інститутів економіки та політико-правової системи.

ANNOTATION

In master’s work opening an essence and conceptual contents a new economical paradigm - „Washingtons consensus” in which includes a collection of methods for realization radical economical reforms in the countries with transitional economy. Analysing a fundamental tendencies of realization economical reforms in context their accordance offer of Washingtons consensus in transitional period of Ukraine. Spesial note is sparing for analysis such directions economical reforms as financial stabilisation, liberalisation and structual rebuilding on the base of privatisation. In this work is reflected a questions of clarification a tendencies contemporary economical development of Ukraine and offers as to wide reformation, first of all, an instituts of economy and policy-legal system.

ВІДГУК

наукового керівника на магістерську роботу
(назва роботи) на здобуття освітнього ступеня магістр
студентки(а) спеціальності 223 Медсестринство
(вказується шифр та назва спеціальності)

(вказується повністю прізвище, ім'я, по батькові студента)

Основні положення, які повинен розглянути керівник:

- обґрунтування актуальності наукового дослідження, зв'язок із темою наукових досліджень кафедри, Інституту загалом;
- коректність визначення мети і завдань, відповідність висновків роботи;
- достатність джерельної бази, доцільність вибраного хронологічного періоду;
- аналіз стану розробленості наукової теми;
- обґрунтованість вибору методології дослідження;
- джерельна база дослідження;
- практична спрямованість роботи;
- рівень наукової самостійності та оригінальності розробки теми;
- апробація результатів і висновків магістерської роботи (публікація чи написання статей, участь у наукових конференціях тощо);
- якість оформлення магістерської роботи;
- мова та стиль роботи;
- зауваження, рекомендації.

Загальні висновки про відповідність магістерської роботи основним вимогам «Положення про магістерську роботу» та можливість допуску до захисту.

Науковий керівник _____

(прізвище, ініціали, посада, науковий ступінь,
вчене звання)

(підпис)

Дата _____

(число, місяць, рік)

РЕЦЕНЗІЯ

(науковий ступінь, вчене звання, посада, прізвище, ім'я, по батькові рецензента)
на магістерську роботу

(назва)

на здобуття освітнього ступеня магістр студентки (а) спеціальності 223 Медсестринство

(зазначається повністю прізвище, ім'я, по батькові студента)

Рецензія може бути написана у вільній формі, але повинна містити висновки рецензента щодо:

- ступеня актуальності магістерської роботи;
- глибини розкриття теми;
- уміння аналізувати досліджувану наукову тему, чітко й логічно викладати головні аспекти проблеми;
- уміння аргументовано й логічно подавати узагальнення й висновки;
- доцільності використання обраних методів наукового дослідження;
- новизни та практичного значення викладених у роботі висновків і пропозицій, повноти й різноманітності вивчення джерельної бази;
- уміння застосовувати набуті знання при аналізі практичних, методологічних і теоретичних проблем;
- рівня апробації результатів і висновків магістерської роботи (публікація чи написання статей, участь у наукових конференціях тощо);
- якості оформлення магістерської роботи;
- мови та стилю роботи;
- зауваження (недоліки), рекомендації.

Рецензент подає конкретну оцінку («відмінно», «добре», «задовільно») і пропонує присвоїти відповідну кваліфікацію магістр із конкретної спеціальності.

Науковий ступінь, вчене звання, посада, установа _____

(прізвище, ініціали)

(підпис)

Дата _____

(число, місяць, рік)

Засвідчення підпису рецензента, печатка установи, де працює рецензент (якщо він не працює в Академії).

Бажано, щоб рецензент мав науковий ступінь або посідав керівну посаду в закладах охорони здоров'я.

ПРИКЛАДИ ОФОРМЛЕННЯ БІБЛІОГРАФІЧНИХ ЗАПИСІВ

у позатекстовому списку бібліографічних посилань відповідно до вимог нового ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання»

Загалом це оформлення більш просте: прибираються зайві пробіли, замість сполучення «крапка й тире» використовуються просто крапки, прибираються деякі інші знаки та повторне зазначення імен авторів (якщо їх від 1 до 4, можна зазначити імена всіх на початку опису), дозволяється не вказувати видавництво, для електронних ресурсів введено єдине формулювання «URL» незалежно від мови статті (також може зазначатися номер DOI).

Один чи більше авторів без редактора

Федорова Л.Д. З історії пам'яткоохоронної та музейної справи у Наддніпрянській Україні. 1870-ті – 1910-ті рр. Київ, 2018. 373 с.

Лусь В.І., Киркач Т.Є., Мандріченко О.Є., Радченко А.О. Практикум з основ медсестринства: навч. посібник. Харків: ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2014. 118 с.

Zhovinsky E.Ya., Kryuchenko N.O., Paparyha P.S. Geochemistry of Environment of Objects of the Carpathian Biosphere Reserve. Kyiv, 2013. 100 p.

Один чи більше авторів із редактором

Воробей П.А. Кримінальна відповідальність за незаконну торговельну діяльність: монографія / за ред. В.К. Матвійчука. Київ: Укр. академія внутр. справ, 1996. 116 с.

Про затвердження стандарту вищої освіти зі спеціальності 223 Медсестринство для другого (магістерського) рівня вищої освіти: наук.-практ. коментар / О.І. Безпалова, К.Ю. Мельник, О.О. Юхно та ін.; за заг. ред. В.В. Сокурєнка; передм. В.В. Сокурєнка. Харків, 2020. 408 с.

Без автора (збірники, матеріали конференцій, книги за редакцією, укладачі, упорядники)

Україна в цифрах. 2017: стат. зб. / Держ. комітет статистики України. Київ, 2018. С. 185–191.

Софія Київська: Візантія. Русь. Україна. Вип. II. Київ, 2020. 464 с.

Правова основа діяльності органів державної влади: зб. нормат. актів / упоряд. П.М. Любченко. Харків: ФІНН, 2020. 303 с.

Експлуатація і технічне обслуговування медичних виробів / заг. ред. А.А. Руднік. Київ, 2023. 370 с.

Electrodes of conductive metallic oxides / J.M. Honig et al. Amsterdam: Elsevier, 2021. 260 p.

Багатотомне видання

Ушинський К.Д. Людина як предмет виховання. Спроба педагогічної антропології: вибрані твори. Київ., 2022. Т. 1. 480 с.

Медична енциклопедія: в 6 т. / за ред. Ю.С. Шемшученка. Київ: «Укр. енциклопедія» ім. М.П. Бажана, 2019. Т. 2. 784 с.

Франко І. Твори: у 50 т. Т. 45. Київ, 2020. 480 с.

Енциклопедія історії медицини України: у 10 т. / ред. рада: В.М. Литвин (гол.) та ін.; Ін-т історії України НАН України. Київ: Наук. думка, 2015. Т. 9. С. 36–37.

Частина видання

Розділ книги

Наумов М.С. Напрями впливу інтелектуалізації економіки на розвиток ринкових відносин в Україні. *Трансформаційні процеси в суспільстві в умовах інформаційної економіки*: монографія / В.П. Решетило, М.С. Наумов, Ю.В. Федотова. Харків, 2024. С. 213–241.

Стаття в журналі, газеті

Яцків Я.С., Радченко А.І. Про ефективність видання наукових журналів в Україні. *Вісник НАН України*. 2022. № 6. С. 62–67.

Мозоль А.П. Фаармакологія (клінічна фармакологія). *Вісник ХНМ . Серія «Право»*. 2019. Вип. 7. Ч. 2. С. 112–119.

Аврамцев О. Хронограф: події в історії медицини. *Слобідський край*. 2023. 27 січня. С. 8.

Тези доповідей у матеріалах конференцій

Скальський В.Р. Основні методи медсестринської діагностики в медичних установах західного регіону. *Теорія і практика: праці 2 між-нар. наук.-техн. конф.* (Львів, 11–13 листопада 2020 р.). Львів, 2020. С. 9–10.

Борисова В.І. Зміст заповіту. *Проблеми цивільного права та процесу*: матеріали наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті проф.О. Панькевича (Харків, 27 травня 2021 р.). Харків: ХНУВС, 2021. С. 20–24.

Електронні ресурси

Наукові публікації і видавнича діяльність НАН України. Київ, 2020.

URL: <http://www.nas.gov.ua/publications> (дата звернення: 19.03.2020).

Вільчик Т.Б. Відповідальність лікаря перед клієнтом: напрями гармонізації законодавства України до європейських стандартів. *Форум медсестринства*. 2022. № 1. С. 30–36. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2022_1_7.pdf (дата звернення: 20.09.2022).

Харківський національний медичний університет // Вікіпедія: вільна енциклопедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Харківський_національний_медичний_університет (дата звернення 15.09.2020).

Ahak N. Development of multi-agent system of neural network diagnostics and remote monitoring of patient. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*. 2019. Vol. 4, № 9(82). P. 4–11. DOI: 10.15587/1729-4061.2016.75690.

Кожухівський А.Д. Імітаційне моделювання лікарських систем [Електронний ресурс]: практикум / Черкас. мед. ун-т. Електрон. текст, дані. Черкаси, 2019. 1 електрон. опт. диск (CD-R).

Дисертації та автореферати

(може бути не вказане місце захисту та повна назва спеціальності)

Щербата Галина Михайлівна. Медико-соціальне обґрунтування моделі служби променевої діагностики в умовах пандемії та воєнного стану : дис. ... д-ра філософії : [спец.] 222, 22 / Г. М. Щербата. - Львів, 2024. - 190 с. - Бібліогр.: с. 144-168 (192 назв).

Семенов Олександр Миколайович. Науково-практичні підходи до оптимізації фармацевтичного забезпечення при коронавірусній інфекції COVID-19 : дис. ... д-ра філософії : [спец.] 226, 22 / О. М. Семенов. - Львів, 2024. - 260 с. - Бібліогр.: с. 201-219 (169 назв).

Моштук Оксана Степанівна. Клініко-мікробіологічні і біохімічні особливості кольок у немовлят, асоційованих з антибіотикотерапією : дис. ... д-ра філософії : [спец.] 228, 22 / О. С. Моштук. - Львів, 2024. - 133 с. - Бібліогр.: с. 116-128 (104 назв).

Закони та інші нормативні документи

Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с. 2.

Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145- VIII. Голос України. 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10– 22.

Деякі питання стипендіального забезпечення : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2020 р. № 1050. Офіційний вісник України. 2020. № 4. С. 530– 543. 4. Про Концепцію вдосконалення інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2020-2025 роки : Указ Президента України від 21.02.2020 р. № 43/2020. Урядовий кур'єр. 2020. 23 лют. (№ 35). С. 10

Архівні документи

Науковий архів Інституту історії України НАН України. Ф. 2. Оп. 3.

Спр. 170. № 1. Арк. 5.

Заява приват-доцента по кафедрі філософії Київського університету П. Светлова від 23.10.1919 про необхідність читання курсу анатомії. *Державний архів м. Києва*. Ф. 16. Оп. 469. Спр. 381. 13 арк.

Стандарти, патенти, препринти, каталоги

ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. Київ, 2016. 16 с. ГОСТ Р 517721-2001.

Національна академія наук України. Анотований каталог книжкових видань 2008 року. Київ: Академперіодика, 2009. 444 с.